

Un periodista en guerra

A Barcelona, la guerra començà pràcticament abans que els militars rebels sortissin al carrer, amb l'ocupació per la força dels diaris desafectes al règim. Aleshores la premsa diària era molt més nombrosa —publicar un periòdic no exigia els ingents capitals d'avui— i generalment amb ideologia ostensible. Els periòdics republicans van aparèixer, és clar, amb crides a la defensa popular. Un diari moderat com *La Publicitat* publicava una vibrant crida patriòtica d'un home tan pacífic com Lluís Nicolau d'Olwer. Un dels diaris incautats i radicalment transformats va ésser *La Veu de Catalunya*, òrgan oficial de Lliga Catalana, ocupat per les joventuts socialistes encapçalades per Josep Miret. També va aparèixer, amb una abrandada crida a les armes. Els defensors de la República tenien el record del 6 d'octubre i no es volien deixar sorprendre. No se si els subscriptors del diari el van rebre aquell matí. En tot cas, la sorpresa devia ésser enorme.

A partir de l'endemà, es pot dir que l'ambient va caracteritzar-se per un gran entusiasme i un

enorme desordre. Els periodistes afectes al règim ens vam multiplicar per reprendre l'aparició de premsa, que la batalla havia interromput. Personalment podria dir que em vaig dispersar. Era regidor de Barcelona —en aquell temps en dèiem, més pròpiament, conseller municipal—; més tard, delegat de la UGT de Catalunya i del primitiu Partit Socialista Unificat al Comissariat de Propaganda, secretari de l'Agrupació Professional de Periodistes, que era sobretot un organisme sindical; vaig assumir alguna missió exterior, frustrada... La Unió Socialista, en la qual militava, i els altres partits que preparaven la fusió del PSU havien previst, abans del moviment militar, l'aparició de *Treball* diari el primer d'agost. Fins es venien segells per recaptar fons. Els fets ens obligaven a avançar aquella data. Es va plantejar un problema immediat: a quina impremta el fariem. Vaig suggerir que ens apoderéssim de la impremta d'*El Matí*, òrgan d'Unió Democràtica de Catalunya. Hi vam anar, si la memòria no em traeix, amb Pau Cirera, Amadeu Bernadó i algun altre company que no recordo bé. Sabíem perfectament que UDC no era un partit feixista ni tenia res a veure amb la rebel·lió militar, però l'aparició d'un diari catòlic legal en aquelles circumstàncies era impensable. Vam fer-nos càrrec, doncs, sense més tràmits, dels tallers del pulcre diari vagament rosat i format aleshores insòlit. Per cert, cosa que sap poca gent, l'antic equip redactor, o una part d'ell, va venir a oferir-se'ns per treballar al nou diari. Si no recordo malament, qui va dirigir-se a mi en ple carrer, abans no entréssim a la impremta, era Bru Romeu. Els vam dir que ens sobraven periodistes i

els vam deixar marxar en pau.

En efecte, ens sobraven periodistes. I un dilema que es va presentar al partit acabat d'unificar era si calia mobilitzar-nos tots en la premsa pròpia o bé deixar-los als diaris conservats i renovats. No per tenir-hi censors o espies, que no haurien servit de gaire, però sí per procurar l'entesa amb les altres formacions. Vam adoptar la segona solució. I vaig reincorporar-me poc després al meu lloc de secretari de redacció de *La Publicitat*.

Abans, però hi hagué un interregne agitat. *Treball* em va enviar com a corresponsal al front. Vaig demanar les dues coses indispensables: transport i facilitats de comunicació. El transport es resolgué de seguida amb un automòbil requisat. Vam anar cap a Aragó amb Tomàs Molinero, dirigent de la UGT, penso que Àngel Estivill i Alloza, el dibuixant que retrobaria a l'equip de *L'Esquella de la Torratxa*, on vaig col·laborar i fins compaginar un número, més tard a Caracas. Allò era el caos. Vam anar camps a través conduïts per l'excel·lent xofer que era Molinero (havia estat taxista a Buenos Aires), quan la gent del poble no sabia si el poble veí era a mans nostres o de l'enemic. De vegades trobàvem un pont amb un comitè de guàrdia a l'entrada i un altre a la sortida, com si pogués sorgir un exèrcit feixista al centre de l'arc, o bé un milicià que controlava els carnets i no sabia llegir. Això ho vam saber després. Resulta que es fixava sobretot en la forma del segell: si era triangular com el del seu poble, li inspirava confiança.

Després vaig quedar sol. No em van faltar xofers de molt bona voluntat, però, quan a no sé quin indret vaig voler telefonar al diari

em van comunicar amb Barcelona i, quan vaig demanar que em posessin amb *Treball*, em van respondre: "*Te pondremos con la Soli*". Com que jo no era corresponsal de *Solidaridad Obrera* ni tenia res a dir-los, vaig insistir, però debades. A tot arreu passà el mateix. Com que la meua presència al front no es justificava si no podia dir res al diari, després de publicar ben poca me'n vaig tornar. Era un primer fracàs.

Un dels records més penosos és la nit del 3 de maig de 1937. Em vaig trobar sol redactor a la impremta. Els altres no van poder venir per la ciutat encesa de bales. Devia ésser el dia més trist de la meua vida, davant aquella lluita que no havia d'haver esclatat mai. I vaig escriure l'únic editorial de la meua carrera en aquell diari —jo el servia lleialment, però no vaig ésser mai d'Acció Catalana— i el vaig titular "*Ara que guanyem*". Recollia tres fets favorables del dia: s'havia enfonsat el cuirassat enemic "*España*", els guàrdies civils assetjats al santuari de la Virgen de la Cabeza, a Andújar, havien capitulat i el País Basc aguantava (ai las! per poc temps) l'envestida feixista, i jo incitava a la concòrdia. No sé si vaig convèncer gaires lectors, ni menys si els vaig animar, però vaig considerar que era el meu deure.

Algunes altres notícies rebudes de manera imprevista i els recursos de la impremta em van permetre d'acabar el diari, ja força exigü.

Un altre episodi que recordo, en aquesta evocació potser tan inconnexa com la successió d'esdeveniments viscuts fa mig segle, és la incautació de *Mirador* pel PSU. *Mirador* era un setmanari moderat, més literari que polític; el seu propietari, Amadeu Hurtado,

com tants altres ex-consellers que avui anomenaríem centristes, s'havia refugiat a París, on era fàcil constituir un o més governs de la Generalitat. Però ni el setmanari ni el seu equip no tenien res de feixistes ni la menor relació amb la rebel·lió militar. Apoderar-se del periòdic era, almenys, un error. Just Cabot, el director, que fins a la seva mort a l'exili m'honorà amb una bona amistat, em va demanar que intercedís. Vam anar a veure Miquel Ferrer, responsable de la mesura, però no ens volgué ni rebre. En aquells moments, tenia una actitud absolutament tancada.

Les joventuts socialistes van fer-se càrrec del diari *La Rambla*, en el qual jo havia efectuat destacades campanyes quan era setmanari. M'hi vaig incorporar i vaig ésser-hi fins que vaig anar al front. També vaig col·laborar esporàdicament a *Treball*, on per poc temps vaig mantenir una rúbrica fixa. Per cert que els anarquistes m'acusaven de pluriocupació per una secció del mateix diari signada per "Fidel". S'equivocaven. Fidel era Domènec Guansé. Ja abans també s'havien equivocat: m'havien preguntat a la *Sol* què feia jo a París, quan eran a Barcelona i just aquell vespre prenia cafè, a la desapareguda Maison Dorée, al costat d'Eusebi Carbó, director de *Catalunya*, òrgan nocturn i en català de la CNT. Aleshores em van retreure que prengués cafè, com si calgués no prendre cafè, quan encara n'hi havia alguna vegada, quan estàvem en guerra.

Al front, era soldat ras, i després de peripècies no professionals em van ascendir a comissari, mai no reconegut oficialment. Com a tal vaig editar un grapat de números de 31 *División*. Em sap molt greu no tenir-ne la col·lecció.

Després, l'exili, que vèiem com a

continuació de la guerra. Encara vaig escriure a periòdics, vaig parlar per ràdio, i vaig dirigir programes de televisió, a Europa i Amèrica. Però això fou en general molt més tard, alternant amb camps de concentració i feines imprevistes per mig guanyar-me la vida. Entre la frenesia que continuava, el record que m'inspira més orgull de tota la meva actuació. Vaig dirigir el periòdic clandestí *Catalunya*, naturalment en català, cridant els catalans refugiats a França a la lluita contra els nazis ocupants. Aquell periodiquet esquifit, defectuós, irregular, amb els impressors assassinats per la Gestapo —això també ho vaig saber després— i l'últim número estroncat als motlles, em sembla més honorós que haver dirigit *The Times*, *Pravda* o l'*Asahi Shinbun*.

Emili Granier-Barrera

El passeig de Gràcia durant l'enterrament de les víctimes del primer bombardeig contra Barcelona el febrer de 1937.

